

TORONTÁL

Ára 1 Din	Szerkesztőség és kiadóhivatalai: Vel Bečkerek, Obiljtjeva (Zápolya) u. 1	POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI NAPILAP	Az előfizetés ára:		Ára 1 Din
	Telefonszámok: Szerkesztőség 281 Kiadóhivatal 21		Felelős szerkesztő: Dr. MARA JENŐ	Egész évre . 300 D Negyedévre . 75 D Félévre . 150 D Havonta . 25 D	
	Sürgőnycim: Torontál, Veliki Bečkerek		Hirdetések díjazás szerint Megjelenik naponta délelben		

Hétfőig eldől, hogy Radicsék belépnek-e a kormányba.

— Beogradi tudósítónk jelentése. —

Beograd, szept. 11.

A miniszterelnökségen ma délelőtti konferencia volt, amelyen Davidovity miniszterelnök, Petrovity Nasztasz belügyminiszter és Hrasnića igazságügyminiszter vett részt. A tanácskozás a politikai helyzet jelenlegi állása és a Radicspártnak a kormányba való belépése körül mozgott.

A konferencia után Petrovity Nasztasz belügyminiszter hírlapírók előtt megeafolta az ellenzék azon híresztelését, hogy a Radicspárt egy külön horvát tárcát követel. Ha a Radicspárt belép a kormányba, úgy mint a kormány tagjai lépnek be és semmiféle külön kikötésük nincs.

A Radicspártnak a kormányba való belépése különben hétfőig eldől. Zágrebben vasárnap lesz a Radicspártnak gyűlése, amely dönteni fog ebben a kérdésben.

A szkupstina egybe- hívása.

A pénzügyi bizottság ülése.

— Beogradi tudósítónk jelentése. —

Jól informált helyről szerzett értesülés szerint a kormány még e hó 25-ikére, vagy legkésőbb 27-ikére összehívja a szkupstinát. A törvény-előkészítő-bizottság valószínűleg elkészül addigra a korrupcióról és a rokkantokról szóló törvényjavaslattal, úgy hogy ez a két javaslat már a szkupstina elé kerülhet.

A pénzügyi bizottságot ugyan- csak összehívhatja Spaho Mehmed pénzügyminiszter szeptember 22-ikére, amelyen a nyugdíjak pótlékait, az állam régebbi időből származó pénzügyi kötelezettségeit és a beruházási kölcsönből jóváhagyandó hitelek kérdését fogják tárgyalni.

A hadügyminisztérium költségvetésének összeállításán is most dolgoznak lázas buzgalommal. A hadügyi költségvetés négy milliárd és száz millió dinár.

Egyelőre nincsenek kinevezések a Vajdaságban.

Beograd, szept. 11.

A „Torontál” munkatársa ma beszélgetett Petrovity Nasztasz belügyminiszterrel, akitől a vajdasági kinevezések sorsáról érdeklődött. A belügyminiszter kijelentette, hogy nagy elfoglaltsága miatt az utolsó napokban teljesen háttérbe szorult a kinevezések ügye. Egyelőre semilyen kinevezés nem történt a Vajdaságban.

Községi választások előtt áll a Vajdaság.

Beograd, szept. 11.

A vajdasági községi választások aktualitása az utóbbi időben erősen az előtérbe lépett. Maga a kormány-párt sajtója hangoztatja a legjobban a községi választások szükségességét.

A kormány félhivatalos lapja, a „Demokracia” ma dr. Nikolity Branko, a demokrata-párt egyik tekintélyes tagja tollából vezető helyen cikket közöl, amely a vajdasági választások kérdésével foglalkozik.

Mikor a nemzeti tanács 1919. év elején a Narodni odborokat megalakította, fenntartotta magának a jogot, hogy a községi tisztviselőket és a kibovított tanácsokat ő nevezi ki. A nemzeti tanács tagjai közül senkinek sem jutott eszébe, hogy ez az átmeneti állapot ilyen hosszú ideig fog tartani és annyi kárt fog okozni az országnak.

A községi tisztviselők helyzetét törvénynek kellett volna szabá-

lyozni. Ezt azonban folyton késleltette a Vajdaságban mesterségesen szított surlódás, a nemzetiségektől való félelem. Ellene voltak a konszolidációnak azonban maguk a radikális-képviselők is, akik saját embereiket akarták mindenáron ezekben a községi és városi tanácsokban elhelyezni. Ezek a tisztviselők legtöbbször híjjával a megfelelő képzettségnek, óriási károkat okoztak. Még a pénzügyi rendszerre, erre a roppant érzékeny területre is annyira ráfeküdtek, hogy a Vajdaságban ma már egy polgár sem tudja hányadán áll pénzügyi terheivel, mennyi az adója és miért?

Ilyen örökséget vett át Davidovity kormánya. Az egyedüli megoldás dr. Nikolity szerint a vajdasági választások sürgős kiírása, mert csak a községi önkormányzatok visszaállításával lehet a zavartalan fejlődést, a békét és a konszolidációt biztosítani.

Bečkerekre hívják össze a Magyar-Párt nagygyűlését.

Október vége vagy november eleje jöhet időpontul kombinációba. — A bánsági Magyar-Párt elnökének nyilatkozata.

Bečkerek, szept. 12.

A belügyminisztérium — mint ismeretes — május harmadikán váratlanul feloszlatta a Magyar-Párt bečkereki nagygyűlését és a továbbiakig beszüntette működését. Ezzel egyidejűleg rendeletet küldött a rendőrhatalóságoknak, amelyben utasítást ad, hogy a nemzetiségek által összehívott értekezletek megtartását ne engedélyezzék. A Magyar-Párt központi intéző bizottsága a bánsági magyar pártszervezetet bizta meg a fellebbezéssel, amely a megbízatásnak megfelelően panasszal is elt és jogorvoslást követelt. Az akció eredménye később, azért a Magyar-Párt vezetői szükségének látták, hogy küldöttségileg felkeressék a belügyminisztert és a miniszterelnököt és személyesen megsürgessék az ügy elintézését.

A deputáció intervenciója — mint megirtuk — eredménnyel is járt. A kormány néhány nappal később beváltotta ígérését és az államtanács döntéséig felfüggesztette a betiltó rendelkezés végrehajtását.

A párt engedélyezésével kapcsolatban felkerestük dr. Várady Imrét, a bánsági Magyar-Párt elnökét

és megkérdeztük a további működés programja felől.

„A Magyar-Párt — mondotta — a jogfolytonosság alapján áll és ott folytatja munkáját, ahol a betiltó határozat felbeszakította. Mivel a beszüntető rendelet Bečkereken, közvetlenül a nagygyűlés előestéjén érte a vezetőséget, a nagygyűlés megtartásával kezdjük meg a nagy nyilvánosság előtt is újból a tevékenységünket. Természetesen különféle előkészületek szükségessé, amelyeknek elintézése céljából a központi vezetőség Szubotičára értekezletet hív össze. Ezen az ülésen beszéljük meg a nagygyűlés helyét, idejét és programját is. Minden valószínűség kétségtelenül amellett szól, hogy a nagygyűlést Bečkerekre hívjuk össze, ahol a gyűlés megtartását annakidején megakadályozta a kormány elhatározása. A nagygyűlés idejére vonatkozólag megjegyezhetem, hogy azt előreláthatólag alig lehet október vége vagy november eleje előtt kitűzni, mivel korábbi összehívás esetén a mezőgazdasági munkálatok esetleg egyeseket megakadályoznának abban, hogy résztvegyenek a nagyfontosságú gyűlésen.”

Apponyi beszédét méltatja a világsajtó.

A „Torontál” tudósítójának lávírata

Wien, szept. 11.

A Neues Wiener Tagblatt Apponyi genfi beszédét kommentálva azt írja, hogy a beszéd a nap főeseménye volt. Apponyi a döntőbírói rendszer régi harcosa és lángoló szavakkal szállt sikra Mac Donald és Herriot gondolataiért, spontán tetszésnyilvánításra ragadva a közgyűlést.

Apponyi öreg korát meghazudtoló fiatal frissességgel, temperamentummal beszélt.

A berlini Deutsche Tageszeitung ezt írja: Apponyinak volt bátorsága megmondani az igazságot. Beszéde vádbeszéd volt a hatalmak ellen, a melyek nem akarják, hogy Magyarország és Európa felszabaduljon az ugynevezett kivételes intézkedések alól.

Az angol lapok a legnagyobb rokonszenvvel emlékeznek meg Apponyi beszédéről és remélik, hogy a Népszövetség a kisebbségi kérdést komolyan fogja tárgyalni.

A Daily Express írja, hogy angol politikusok, újságírók, akik legutóbb Romániában jártak, meggyőződtek róla, hogy a kisebbségekkel szemben nem az emberiség, hanem az elnyomatás elvei érvényesülnek. A kisentente államainak, ha tiszta a lelkiismeretük, nem szabad visszariadni a kisebbségek helyzetének nyílt megvitatásától.

A Journal des Debats Apponyi beszédével foglalkozva azt írja, hogy a beszéd közfigyelmet keltett és habár Apponyi elmúlt 78 éves, semmitsem veszített szónoki erejéből, méltóságos megjelenéséből. Zengő hangon ékes franciasággal védelmezte meg tetteit, amelyeknek mely alap gondolata, hogy nem lehet az államokat továbbra is két kategóriába osztani. Olyanokra, amelyek a Népszövetségben egyenlő jogok illetnek meg és olyanokra, a melyeket a békeszerződések szolgá- ságra vetnek.

Lloyd George az angol—orosz megegyezés ellen.

London, szept. 11.

Lloyd George, aki az utóbbi időben ismét erősen aktív részt vesz a napi politikában, tegnap az orosz kérdéssel kapcsolatban támadta Mac Donald kormányát.

„Az orosz—angol szerződés szélhámosság és ostobaság — mondotta Lloyd George. Gonosztett nagyösszegű pénzt nyújtani olyan ország kormányának, amelynek módszerei a minden kereskedelmi formát megzavaró rabló módszer.”

A lakáskérdés.

— A „Torontál” tudósítójától. —

Becskerék, szept. 12.

Napról-napra közeledik az az időpont, amelyről tulás nélkül lehet állítani, hogy az országban majdnem minden egyes embert érdekel. Ez az időpont 1925 január 1, amely napon a régi lakástörvény hatályát veszti.

Természetes, hogy erre a napra készültek föl harera már most mindkét oldalon: a háztulajdonosok oldalán és a lakókén. Megindult a szervezkedés, a gyűlés, az agitáció. A háziruak a törvény hatálytalanságát mellett, a lakók a törvény további fenntartásáért küzdenek. Ez a harc már évek óta tart a háztulajdonosok és lakók között és egyre elkeseredettebb lesz. Végeredményben pedig mindkét félnek igaza van.

A háztulajdonos vállat ma határozottan súlyosan terheli a ház tulajdona. A lakbér annyira minimális, hogy az adó jóval túlszárnyalja a kapott bérhozádeket. A renoválás, jókarban tartás briszi összegeket emészt meg, attól eltekintve, hogy a tulajdonjog csak a tekkönyvben van meg, mert valójában a háztulajdonos sokszor meg sem mozdulhat a saját tulajdonában.

A lakó szeretne sokszor, sőt legtöbbször maga is elmenni valamelyik lakásból, de nincs hová. Ő maga is érzi annak a ferde helyzetnek minden keserűségét, ami abból származik, hogy ugyszólván kegyelemképpen lakik a lakásban, amely talán már nem is jó neki — de hová menjen?

És ebben az áldatlan harcban egyik fél sem jutott még arra a gondolatra, hogy ők valójában tévesen kerültek ellenségeként egymással szembe, nekik tulajdonképpen szövetségesekként együttesen kellene fellépni. Mert kétségtelen, hogy a lakásminizériát nem lehet megoldani új építkezések nélkül. Hiába van lakáshivatal. Lakók Egyesülete, Háztulajdonosok Egyesülete, lakásbíróság, törvény és minden egyéb, új építkezések nélkül nem oldható meg ez a kérdés. Ez egyformán érdeke a lakóknak is, a háztulajdonosoknak is. De magános ember állami segítség nélkül nem építhet. Kézenfekvő tehát, hogy a lakók és háztulajdonosok szövetekezzenek az állami építkezések megindítása, vagy kamatmentes állami kölcsönök megadása ügyéért.

Az állam építkezzen, úgy mint más államok. Ha Ausztria, Németország, Magyarország beállithatót a költségvetésbe milliárdokat közmunkára, lakásépítő akcióra, úgy kell pénznek lenni erre a célra nálunk is.

Mert az a rendszer, hogy a törvény ható erejét ismét kitöljük egy évré és végleges, becsület megoldásra nem lehet vége. Hat év óta nem történt ebben az ügyben semmi, annál inkább érdekünk, hogy most végre történjék valami pozitívum.

Álljon itt összehasonlításul egy kimutatás arról, hogy mit dolgoztak másutt:

Az Egyesült-Államokban még 1918-ban külön fondot alapítottak, melynek a kormány 27 millió dollárt boesájtott rendelkezésére la-

A becskereki főgimnázium a Vajdaság legnépesebb intézete.

A magyar tagozat harmadik és ötödik és a szerb tagozat nyolcadik osztálya vesztélyben. — Ezernél több tanuló iratkozott be. — Két párhuzamos magyar és nyolc párhuzamos szerb osztály nyílik meg. — Délelőtt és délután lesz előadás.

— A „Torontál” tudósítójától. —

Becskerék, szept. 12.

Még néhány nap választ el szeptember 15-ikétől, amikor a becskereki főgimnázium is megnyitja kapuit s ezzel az összes iskolákban megindult a munka. A beiratások most fejeződtek be úgy a szerb, mint a magyar tagozatban, amelylyel egyttal nyilvánvalóvá vált a felelet arra a régóta kísértő kérdésre, milyen sors vár a magyar osztályokra, megnyílik-e a teljes tagozat, vagy pedig megszűnik egyik-másik osztály.

A beiratások eredménye az alsó osztályokban — mint már megírtuk — bizosította az első, második és a negyedik osztály megmaradását, a harmadikat azonban megszűnés fenyegeti, mivel ebbe az osztályba mindössze hat magyar anyanyelvű tanuló kérte felvételt. A hat tanuló — nyomatékosan megjegyezzük — nem azt jelenti, hogy nem volna elég magyar harmadikos tanuló, mert éppen attól való féltelmükben, hogy a létszám esetleges el nem érése esetén kiesnek a szerb tagozatból is és így egy évet kénytelenek volnának elveszteni, riasztotta meg a jelentkezőket, akik a kockázatoság elkerülése végett inkább mindjárt a szerb tagozatba iratkoztak be.

Hogy a magyar tanulók száma milyen jelentős, igazolja különben az a körülmény is, hogy az elsőben és másodikban párhuzamos osztályt nyitnak, mivel a tanulók száma az elsőben a hetvenet az utóbbi osztályban pedig a hatvanat is túlhaladja.

A felsőgimnáziumban a magyar tanulók a következőképpen oszlanak meg: Az ötödik osztályba négy, a hatodikba huszonöt, a hetedikbe harminchét, a nyolcadikba harmincegy diák iratkozott be. Az ötödik osztályt kivéve tehát minden osztályban jóval túlhaladja a tanulók száma a közoktatásügyi miniszter rendeletében előírt minimumot s így az ötödik kivételével minden felső osztály megnyílik.

kásépítés céljaira. A lakásokat elsősorban köztisztviselők kapták minimális bér ellenében, úgy hogy Amerika tulajdonképpen nem is élte át a lakáskrisis korszakát s ma ugyszólván teljesen normális viszonyok keletkeztek. Ugyanugy jártak el Kanadában is.

Angliában 1921-ben és 1922-ben közel 200.000 primitív lakóházat építettek s a költségekben az állam is részesedett ötödfél millió font erejéig.

Franciaországban az 1922. és 1923-ik évi költségvetésbe 30, az 1923. és 1924-ik évibe pedig 25 millió frankot irányoztak elő lakásépítkezésekre, melyeket elsősorban köztisztviselőknek osztanak ki. A költségvetésbe felvettek ezenkívül 10 milliót magános házépítőknak adandó kamatmentes kölcsönökre

A szerb tagozat minden osztálya elérte a minimumot, a nyolcadik osztály kivételével, ahová mindössze tizenhárom tanuló iratkozott be. Arra való tekintettel, hogy a miniszteriumban ragaszkodnak a létszámhoz, a szerb nyolcadik osztály beszüntetés előtt áll, hacsak illetékes helyen kivételesen el nem tekintenek a rendelet alkalmazásától, amire momentán kevés a kilátás.

A többi szerbnyelvű osztályba felütnően nagy számban iratkoztak be a tanulók, úgy hogy az alsó gimnáziumban párhuzamos osztályokat kell felállítani. Az első és harmadik osztályban három, a másodikban négy, a negyedikben pedig két párhuzamos osztály lesz.

A szerb és magyar tagozatban összesen ezerhusz tanuló iratkozott be, a múlt esztendei nyolcszázal szemben. A magas létszámmal a becskereki gimnázium lett a Vajdaság legnépesebb iskolája.

A tizenhat szerb és nyolc magyar osztály elhelyezésére csaknem szűknek bizonyul a gimnázium épülete. Két szertárszoba kiürítésével is csak tizenkét tanterem áll rendelkezésre, ami kizárja az eddigi rendszer fenntartását, hogy tudniillik a szerb növendékek délelőtt, a magyarok pedig délután látogassák az intézetet. Az eddigi tervek szerint a magyar osztályokon kívül négy szerb osztályban is — egy elsőben és két-két második és harmadikban — délután tartanak előadást, amivel a helyiségek kérdése egyttal megoldást nyerne.

Még egy kérdés megoldása foglalkoztatja az igazgatóságot s az — a tanárihiány. A magyar tagozatba egy szerb nyelvtanár, a szerb tagozatban pedig még három előadóra volna szükség. A négy állás mielőbbi betöltésére már lépéseket is tettek, úgy hogy remélhetőleg ez a körülmény sem fogja hátráltatni a tanítás menetét.

és az egyes községek részén 15 milliót hasonló célokra.

Belgiumban már 1920-ban megalakult egy házépítési szindikátus, melyet a kormány 200 millió frankkal támogatott.

Németországban a birodalmi és a tartományi kormányok már 1918-ban összehoztak egymilliórd márkányi tőkét, melyet azóta kizárólag lakásépítésre fordítanak s még keresnek is amellett.

Finnország ideai költségvetésében 20 millió márkát irányoztak elő, mely összeget kamatmentesen kiadnak községeknek és szövetkezeteknek házépítési célokra.

Norvégiában minden családfő, aki házat akar építeni, 7000 koronát kap az államtól, 5000-et ebből alacsony kamattal mellett 40 év alatt tartó-

zik amortizálni, 2000 pedig kamatmentes kölcsön marad.

Minden államban, ahol a kormány radikálisan hozzáfogott a szanaláshoz, pénzt adott és maga is épített, a lakáskrisis ugyszólván már el is múlt. Nálunk azonban a helyzet egy bizonyos tehetetlenségi fokon stabilizálódott s mindenki azt várja, hogy a lakáskérdés magától oldódjék meg. Mert felmondási tilalmak, bérmaximálások révén a lakáskrisis nem oldható meg. Csak egy megoldási mód van: házat kell építeni, hogy több legyen a lakás.

HIRESK

— szeptember 12.

A király köszönete. A király és a királyné ma a nyilvánosság útján mondtak köszönetet mindazoknak, akik a trónörökös születésnapja alkalmából szerencsekívánataikkal keresték föl a királyi házat.

Kinevezés. A belügyminiszter Petrovity Bozsidar kikindai és Nedeljkovity Milenko noviszádi rendőrbiztoshelyettesét Beogradba rendőrtisztviselőnek nevezte ki.

A demokrata-klub ülése. Beogradból jelentik: A demokrata-klub holnap délelőtt ülést tart, amelyen a horvát-pártnak a kormányba való belépését tárgyalják meg. Délután minisztertanácsi ülés lesz.

Műkedvelők színháza. Tekintettel az örösi érdeklődésre, mely a szombati és vasárnapi előadások iránt megnyilvánul, a rendezőség úgy határozott, hogy folyó hó 20-án — szombaton — megismétli azt. Jégyek erre az előadásra Almásy Elek könyvkereskedésében kaphatók 17-ikétől kezdve. A nagyérdemű közönség figyelmét ezuton hívja fel a rendezőség — tekintettel a nagy misorra — hogy az előadások mindenkor pontosan fél 9 órakor kezdődnek. A divatrevüt nem a második és harmadik darab, hanem az első és második között mutatják be.

Aki jó órában született. Newyorkból jelentik, hogy Németország jóvátétel-főbiztosa, Gilbert Seyroux Parker 32 éves. Huszonöt éves korában lett pénzügyi államtitkár. Főbiztosi fizetése ötvenezer dollár lesz.

Széchenyi Gabriella nem lett öngyilkos. A gróf Széchenyi család a Magyar Távirati iroda útján megcáfolja gróf Széchenyi Gabriella öngyilkosságának híreit. A grófnő szívszélhűdésben halt meg.

Olcsóbb lesz a traffk. Beogradból jelentik, hogy az ideai dohánytermés kiváló voltára való tekintettel a Monopoligazgatóság elhatározta, hogy november havától leszállítja a trafiktermékek árát.

Százezer fém munkás sztrájkol Wienben. Wienből jelentik, hogy százezer fém munkás sztrájkját tegnap délelőtt proklamálták hivatalosan. A hatóságok egyelőre nem intervenciálnak a munkások és munkaadók között.

Konferencia a radikális-klubban. Beogradból jelentik, hogy a radikális-klubban ma délelőtt ülés volt, amelyen Pasity Nikola is résztvett.

A nov

kulása.

feltűnés

szádi M

A cikk

ság a g

ber 14-é

kimondá

listával

gyűlés e

A no

kapcsolt

A novis

tása az

diumát

listák or

Fáth Fe

előlézi

sőbb m

szerveze

fog vált

nak idej

talán s

más, et

Pesti

Péter

rég nőst

ság Pa

— Pe

előtt fol

asszony

folyton

hallgatta

egyszer

dok hall

Nagys

dezte):

hivják?

zani az

fiuk van

— Sz

hatnak a

— Na

neve?

— Sz

Mit m

anya? M

teotti gyű

mininek

A noviszádi Magyar-Párt megalakulása. Az egyik szubotíci napilap feltűnést keltő cikket közölt a noviszádi Magyar-Párt megalakulásáról. A cikk szerint a noviszádi magyarság a párt megalakítását szeptember 14-én tartandó népgyűlésén fogja kimondani s a szervezők már kész listával rendelkeznek, amelyet a gyűlés elé fognak terjeszteni.

A noviszádi „Délbácska” ezzel kapcsolatosan a következőket közli: A noviszádi Magyar-Párt megalakítása az előkészítő munka első stádiumában van. A forgalomba került listák önkényes kombinációk csupán. Fáth Ferenc apátplébános sem az előkészítés munkájában, sem a később megalakulandó politikai párt-szervezetben semmiféle szerepet nem fog vállalni. A párt megalakulásának ideje egyelőre teljesen bizonytalan s így önként esleik minden más, ebből folyó következtetés is.

Pesti humor.

Péter (egy barátjához, aki nemrég nősült): No, hogy izlik a házasság Pali?

— **Pál:** Nagyszerűen. Az esküvő előtt folyton érdeklődtem és a menyasszonyom hallgatott. Esküvő után folyton a feleségem beszélt és én hallgattam. Most pedig mindketten egyszerre beszélünk és a szomszédok hallgatják.

Nagysága (az új szobaleányt kérdezte): Magát Mária Magdolnának hívják? Ez a név furesán fog hangzani az én házamban, ahol felnőttek vannak.

— **Szobaleány:** Az urfiak szólhatnak a családi nevemen is.

— **Nagysága:** És mi a családi neve?

— **Szobaleány:** Cica.

Mit mond Mateotti gyilkosának anyja? Milanóból jelentik: A Mateotti-gyilkosság fővádoltjának, Dumininek édesanyja a „Sereno” című milánói lap tudósítója előtt rendkívül titokzatos körülményekről tett nyilatkozatot. Dumini anyja kijelentette, hogy fia a Mateotti-ügyben ártatlan és nem lehet áldozata olyan bűnténynek, amelyet mások követtek el. Bizonyos magasrangú személyeknek ugyanis kényelmes volna, hogy az általuk elkövetett bűntényt másokra hártassák. Dumini anyja kijelentette, hogyha a fia nem fogja a tettest leleplezni, akkor ő és leányai fognak helyette beszélni. Érdekes, hogy mikor Duminié fia elfogatása után Rómába utazott, Mussolini vonakodott őt fogadni. Ellenben Marinelli, a fascista-part letartóztatott pénztárosa megígérte neki, hogy fiát a fascisták erőszakos merénylet útján ki fogják szabadítani!

Szüreti multság. Folyó hó 13-án a Hollóssy-féle vendéglőben Petrogradszka (Melencei) utca tréfás mókákával és táncal egybekötött nagyszabású szüreti multság lesz, melyre ezúton hívom meg a t. közönséget. A zenét a Neograd-féle közkedvél fuvózenekar szolgáltatja. Tüze reggelig. Jó ételekről és italokról, valamint szolid kiszolgálásról gondoskodik Hollóssy József, vendéglős.

Speciál írógépjavitó műhely: Hirsch Aladár — vigyázat! — a Dúngyverszki-sörgyár főbejárataival szemben. Írógépek jókarban tartását elvállalja. Telefon 86.

Vas és fémöntvényeket Krausz-nál, Vélki Beeskerek — Telefon szám 124

A Lyra-dalegyet szüreti multsága szombaton, szept. 13-án a Feketics-féle vendéglőben (a kaszárnyával szemben) lesz. Jó szőlőről és elsőrangú cigányzenéről a rendezőség, jó italokról és disznótoros ételekről Feketics Mihály vendéglős gondoskodik. Kezdeté este 8 órakor. Belépődij nincs.

Elpusztul az ezeréves Magyarország.

Ady Endre megálmodta a világháború tragikus befejezését. — Hogyan lett a versjaragó diákból a magyarság legnagyobb költője.

A nemrég Ady-ünnepek alkalmából Fóris László tanár, aki valamikor a zilahi Wesselényi-kollégiumban tanított és tanára volt Ady Endrének is, érdekes visszaemlékezéseket adott közre a zseniális magyar költőről. A visszaemlékezések szerint Ady nem a csodagyermek fajtájából való volt. Eleinte önképzőköri verset írogató iskolás modorban, amelyeken érezhető volt az idegen hatás és csak az önképzőköri albumban jelentek meg. Ady első verse 1894 december 10-én került az önképzőköri albumba. Tiszta egyszerűséggel megírt kis ballada volt Markó királyról. Adynak ezt a versét így vezették be az albumba: Markó király (Ballada). Írta: Ady Endre, VII. gymn. o. tanuló. (Egyhangulag albumba vételre méltatott mű.) Jelige: „Az asszony ingatag.” A Szilágyság című lapban 1896-ban jelent meg Ady első verse. Hazafias vers volt, a címe: „Március 20” és aláírva nevének kezdőbetűi: A. E. Második versét: Yda, a harmadikat „Adieu Bandi” néven írta alá és csak a negyedik verse alá írta ki teljesen: Ady Endre.

Ady tiszta jeles tanuló volt, jóeszű és gyorsan appercipáló. Erejtési bizonyítványában csupán a görögéből és a természettanból volt jó osztályzata, a többi jeles volt. Amikor már ember lett belőle, minden évben ellátogatott Zilahra tanáraihoz, akik valamennyien barátai is voltak. A zilahi borpincék mélyén sok értékes órára adta elő küzdelmét az élettől, magyarázta terveit, főleg beszélt, sokat beszélt politikáról. Feltette, védte és támogatta Magyarországot. Néha makacs kétségbeesés lepte meg, mint ha előre megérezte volna azokat a csapásokat, amelyek az országra szakadtak. Ember nem szenvedett annyit a magyarságért, mint Ady. Tépelőzéseiben közelállott Berzsenyihez. A háború kitörésének napján Fóris tanár vendége volt Zilahon. Délután kimentek Dobay Sándor tanár pincéjébe. Adyt megviselték ezek a napok. Reszkette gondolt arra, hogy Magyarország is háborúba sodródik. Tudta és érezte, szinte jósként ennek a következményeit is. Mindennap kijárt Dobay szőlőjébe. Nem egyszer mondta:

— Most vesztjük el az ezeréves Magyarországot... Elpusztul a Nagy-Magyarország...

Akkor még senkisé hitte. A tanárai nem sejtették még diákkorában Adyról roppant tehetségét. Az első „Versek” című köteté alapozta meg hírnevét, amelyről 1899-ben hosszú tárcában emlékezett meg a Szilágyság hasábjain, éppen Fóris tanár.

Apponyi a Népszövetség első főbizottságának tagja lett.

„Torontál” tudósítójának távirata

Genf, szept. 11.

A Népszövetség közgyűlésének alkotmányjogi főbizottsága, amely Herriot és Mac Donald javaslatait, az egyezségokmány és döntőbíróóság kérdését tárgyalja, tagjává választotta Apponyi Albertet.

A magyar kormány több száz milliórd koronáért lakásokat épít.

„Torontál” tudósítójának távirata

Budapest, szept. 11.

Budapest tanácsülésén Ripka Ferenc kormánybiztos ma mutatkozott be és mondta el programbeszédét. Hangsúlyozta, hogy főcélja a pártharcok, gyűlölködés megszüntetése és hogy a régi szellem honosodjék meg a városházán.

A munkanélküliség megszüntetésére a kormány segítségével több száz milliórdos köz munkát, főleg házipépítéseket kezdenek meg.

Az élelmezés olcsóbbá tételéhez ugyancsak megnyerte a kormány támogatását. A városi üzemek a főváros népének olcsóbb húst, gyümölcsöt, burgonyát fognak szállítani. A városi üzemeket részben önállóítják, részben magánvállalatokká alakítják át. Mindent meg fognak tenni, hogy a fővárost fejlesszék és hogy a lelki harmóniát helyreállítsák.

Szüli házára zuhant Franciaországban két aviatikus.

Páris, szept. 11.

Franciaországban röviddel egymás után két borzalmas repülőszerelesség történt. — szinte egyforma körülmények között, a fiatal pilóták vétkes könnyelműségéből, akik a rokonok és ismerősök mulattatására alig valamivel a házak fölött produkáltak akrobata mutatványokat.

Az első szerencsétlenség Páris közelében Bourg la Reine-ban játszódott le. „Ez az öreg Rapin-nak a fia, mutattak rá a gyermekek a repülőgépre, amelyik mint mindennap egyidőben, most is megjelent. Rapinék háza előtt a pilóta anyja állt felemelt fejjel, a repülőgépre mosolyogva és integetve, mellette a férje s a szomszédok, akik szintén kivették részük mindíg a szülők örömeiből. A repülőgép most leereszkedik a házak fölé, annyira, hogy szinte beszélni lehetett az utasokkal. Mindenkinek van döbbenve. A motor romlott volna el, vagy pedig egy hibás kormányzás viszi neki a gépet egy házfalnak, a pilóta saját lakóháza falának! A rémület kiáltásai törnek föl, mert a repülőgép balszárnya rettenetes recsegéssel csapódik neki a háznak, a gép pedig, mielőtt még valaki az ijedségtől felocsudhatna, lerángatva a telefon- és villanydrótokat, szakad le a gyanútlan nézők fejére az utcára. A gép teljesen szétrombolódik. Füst száll a motorból. A gép alatt három asszony, Rapinné, a pilóta anyja az ijedségtől megkövülten állt, amíg a gép le nem teperte. Kettő meg-

haltak, öt súlyos sebesült, akiknek állapota reménytelen.

A másik hasonló eset Bordeaux-ban játszódott le. Itt La Teste de Buche falu fölött Pinsol kapitány szokta mulattatni falujabelijeit mutatványjaival. Tegnap oly alacsonyan repült, hogy a gép egy szárnya beleakadt a telefonfüzállokba. A gép megbillent, lesepert két házfödelet, majd egy falnak nekiütődve, szétrombolódott s lezuhant. A gép roncsai alól Pinsol-nak már csak holttestét tudták kiszabadítani s szülői házába vitték át — az utca átellenében a szerencsétlenség helyétől.

Megérkezett a kiviteli könnyítésekről szóló rendelet.

— **„Torontál” tudósítójától.** —

Beeskerek, szept. 12.

Jelezte a „Torontál”, hogy a fővámigazgatóság azzal a tervvel foglalkozik, hogy a lisztre szóló kiviteli vámot teljesen eltörli, a buza illetékét pedig jelentős mértékben leszállítja.

A rendelet kissé elkésve, csak tegnap érkezett meg Beeskerekre és így csak most közölhetjük megerősített formában szövegének tartalmát. A végrehajtási utasítás szerint a liszt és griz kivitelét szabadá tették, illetve minden exportilleték alól mentesítették. A buza vámiát métermázsánként husz dinárról tizenhat dinárra, a rozset tiz dinárra a tengeriét pedig ugyancsak tiz dinárra szállították le.

A rendelet azonnali hatállyal már életbe is lépett s így a vámrészeségek máris ennek intenciói szerint járnak el.

Hogyan épül egy amerikai város.

A vasut néhány ház mellett viszi el. Ez a jövőndő város. Mert jó ut mentén fekszik. Az amerikai város mindig az útból születik. Kezdetben nem más, mint egy csomó az ut vonalán. A város jellegét pedig az autójárat adja meg. Az autók kedvéért építik a nyílegyenes széles utcákat. Amíg az európai városok mindig magukon viselik történeti múltjuk maradványait s az újonnan épült városrészek valósággal harcban állanak a város régi stílusával, az amerikai városok tisztán a célszerűséget szolgálják. Európai értelemben ritkán lehet szépek nevezni egy amerikai várost, csak akkor kezd megszépülni, amikor hatalmas méretűvé válik. A kis és nagy város között Amerikában nincs minőségi, csak mennyiségi különbség. Ez a viszony körülbelül olyan, mint egy kis gyermek és a felnőtt ember közötti különbség.

Az európai városok rendszeren úgy épülnek, hogy központjuk van. Például az uralkodó palotája, egy kastély, vár vagy templom. Az előkelő lakosság háza e körüli a központ körül épülnek, külvárosokban a szegényebb emberek laknak. Az amerikai városok nem ismerik ezt a központot. Az amerikai városok központja a munka helye. Ekörül épülnek az irodák. Itt nincs piactér, mint az európai városokban amely

körül a házak csoportosulnak, hanem az egész városon keresztül egy utca vezet. Az első üzlet, amely megnyílik, a drogéria. Ez egyszersmind gyógyszerár és barhelyiség is. De ebben a barban nem szeszes italt árulnak, hanem csak szódás fagyaltot, amit az amerikaiak rendkívül jóízűen fogyasztanak hűsítő gyanánt. A bar előtt magas székeken ülnek, néha késő éjjelig a fogyasztók. Ez tehát kávéház és klub is Amerikában. Itt nemcsak gyógszereket és kozmetikai szereket lehet kapni, hanem levélpapírt, könyvet és újságot is. S ezenkívül mindent, ami a napiszigetlethez kell. A drogéria mellett van a gazolinüzlet, amely éjjel-nappal nyitva van. Az amerikai autót nem benzinnel fűtik, hanem gazolinval.

Ha valahol egy utcator keletkezik, amelyben drogériák és gazolinüzletek vannak, ez már elég arra, hogy az utcator várossá fejlődjék. Az utcator mentén néhány fát ültetnek s egy más után épülnek az új házak a sakktabla kockái szerint, úgy, hogyha az utas pár év múlva itt újra megfordul, már egy egész nagy várost lát maga előtt.

Az amerikaiak lázas életét leginkább az új városok keletkezésénél lehet tapasztalni, amelyek gyorsulván gépies gyorsasággal fejlődnek. Míg a sakktabla szerint a házak felépültek, egymás után keletkeznek a parkok, sétahelyek és pályaudvarok. Ezután a közegészségügyi intézmények és az aszfaltutak. Persze minden csak az autók kedvéért, mert Amerikában az autó a legfontosabb közlekedési eszköz és forgalmi szükséglet.

Amint egyik amerikai város a másikhoz, úgy hasonlít bennük egyik ház is a másikhoz. És mégis csodaszép amerikai nagy városok vannak, amelyek azért nem egyhangúak, mert a világvárossá válás elpótolja bennük a természetességet. A világ egyik legszebb villavárosa Pazadana, ahol a Los Angelesi milliárdosok laknak. Az utcákat pálmák szegélyezik, a pálmák mögött rétek emelkednek és a vidéki házak eltűnnek a park fái és virágai között. Inkább csak sejteni lehet itt a házakat, mint látni, úgy körülveszi őket a viruló növényzet. A villák lakóit alig lehet látni. Mind elrejtőznek a parkban, ahol nagyszerűen élnek. Azt mondják, hogy ezek a milliárdosok, akiknek gazdagsága felbecsülhetetlen, valóságilag együtt élnek villáikban. Játékkal és ivással töltik az idejüket és pálmáik árnyékában a szellemi élet iránt nem nagyon érdeklődnek. A kertészek itt sokkal rokonszenvesebbek, mint gazdáik.

A villákhoz hasonlóan a város iskolái és főiskolája is parkok mélyén rejtőznek. A város körül pedig végtelen narancserdők díszlenek, a melyeken keresztül órák hosszúig lehet bolyongani. Tavasszal az egész villaváros narancsillatban uszik.

Az amerikai szép városok tehát abban különböznek az európaiaktól, hogy nem a házak és utcák rendje bennük a fő, hanem éppen ez a szabad és egymástól távol eső fekvés, ami a körülöttük fevő parkokkal együtt gyönyörű látványt nyújt és rendkívül egészséges. Sőt magában Newyorkban is, Amerika fővárosában, az óriási felhőkarcolók nem úgy hatnak, mint egymás mellé zsúfolt házak, hanem mint egy vidék lakóházai, amelyek kikötővel együtt monumentális hatást gyakorolnak a nézőre. Newyork felhőkarcolói olyanok, mint egy-egy kőóriás. Az építőművészet itt szinte egybeolvad a természettel.

R. L.

SPO RT

Érdekes mérkőzés kerül előtérre folyó hó 14-én vagy 21-én az Obility sportpályáján. Nevezetesen ezen a mérkőzésen fogják összemérni erejüket a becskeréki jogászok és filozófusok. A jogászok csapata javarészt bíróból, ügyvédek-ből és ügyvédjelöltekből áll, míg a filozófusok csapata a helybeli gimnázium és kereskedelmi akadémia tanári karából. Az érdekesnek ígérkező mérkőzést neutrális bíró fogja vezetni: Dr. Koszta Gyurity jogász és filozófus, fiának asszisztálása mellett. A programot kiegészítik atlétikai versennyel, amelyben kizárólag női atléták vesznek részt. Ez lesz Beeskereken az első női atlétikai verseny. A mérkőzés pontos idejét a közreműködők névsorával a holnapi lapban közöljük.

TÖZSDE

Szeptember 11.

Beograd. (Zárlat.) London 336.45, Páris 400, Newyork 76.50, Genf 1420.50, Milánó 330.50, Szófia 136, Prága 225.75, Budapest 010, Wien 010, Bukarest 40.20, Szaloniki 55.—.

Zürich. (Zárlat.) Berlin 26 és egy-negyed, Budapest 69, Newyork 532 és fél, Milánó 2330, Prága 1595, Wien 75 és egy-negyed, Varsó 102 és fél, Szófia 387 és fél, Bukarest 285, Beograd 697 és fél, Páris 2835.

Allandóan raktáron van és kívánságára házhoz szállítjuk a következő napilapokat és folyóiratokat:

Szerb nyelven:	Francia nyelven:	Die Kunst	50—
Vreme 1—	Le Temps 4—	Wild und Hund	15—
Politika 1—	Le Petit Parisien 4—	Deutsche Jägerzeitung	10—
Zabavnik 2—	Le Matin 4—	Westermanns Monatshefte	50—
Illustrovani List 3.50	Le Journal 4—	Wiener Bilder	6—
Obzor 1.50	Journal des Debats 4—	Das Interessante Blatt	6—
Veselo Novine 1—	L'Humanité 4—		
Dom i Svijet 7.50	Le Sourir 12—		
Koprive 3—	Journal Amusant 10—		
Zagrebački Sportski List 3—	La Vie Parisienne 12.50		
Comodia 4—	Illustration 25—		
Sport 4—	Paris Plaisir 20—		
		Olasz nyelven:	
		Corriere della Sera	4—
		Il Piccolo	4—
		Divatlapok:	
		Die Schöne Wienerin	12—
		Record	12—
		Toute la Mode	40—
		Wäsche- und Handarbeitszeitung	10—
		L'Elegante	25—
		Die Dame	30—
		Blatt der Hausfrau	8—
		Wiener Mode	15—
		Chiffon	25—
		Grande Mode	45—
		Juno	55—
		Star	60—
		Modenwelt	15—
		La Vraie Mode	16—
		La Coupe Exquise	50—
		Praktische Berlinerin	12—
		Paris Mode	30—
		Paris Elegant	40—
		Időszaki füzetek:	
		Nick Carter	5—
		Buffalo Bill	5—
		Indiánus történetek	4—
		Ullstein: Die span-nenden Bücher	10—
		Ullstein: Romane	20—
		Kronenbücher	16—
Magyar nyelven:	Angol nyelven:		
Torontói 1—	Daily Mail 4—		
Bácsmezei Napló (V. 3—)			
Délabácska 1.50			
Világ 5—			
(V. 6—)			
Esti Kurir 4—			
(V. 5—)			
Pesti Tőzsde 10—			
Tőzsdei Hírlap 3—			
Aradi Közlöny 2—			
(V. 3—)			
Autó 18—			
Egyenlőség 8—			
A Szellem 15—			
Borszem Jankó 8—			
Színházi Élet 15—			
Tolnai Világlapja 15—			
Fűdibusz 6—			
Nemzeti Sport 3—			
Sporthírlap 4—			
Jugoszláv Sportélet 3—			
Caviár 6—			
Ma Este 15—			
En Újságom 6—			
Magyar Lányok 8—			
Új idők (kettős füzet) 20—			
Az Ojság 5—			
Pásztortűz 15—			
Aller képes családi lapja 10—			
		Német nyelven:	
		Zagreber Tagblatt	2—
		Elegante Welt	25—
		Neue Freie Presse	5—
		(V. 7—)	
		Neues Wiener Journal	5—
		(V. 7—)	
		Neue Zeit	1—
		Temesvarer Volksblatt	2—
		Reigen	30—
		Sport im Bild	25—
		Die Börse	10—
		Fliegende Blätter	6—
		Ost und Süd	4—
		Moderne Welt	20—
		Das Illustrierte Blatt	6—
		Die Fackel	30—
		Lustige Blätter	12—
		Meggendorfer	6—
		Die Woche	14—
		Junggeselle	25—
		Fussball	10—
		Der Kicker	8—
		Berliner Ill. Zeitung	7—
		Hamburger Ill. Zeit.	4—
		Jugend	20—

Árak dinárban értendők. (V. = vasárnap szám)

Ezeket kívül kívánságra bármely napilap és folyóirat nálunk eredeti áron kapható.

„Orient“

hírlapterjesztő vállalat V. Beeskerek, Aleksandrova u. 5.

Hirdetéseket felvesszünk eredeti kiadóhivatali áron a világ bármely lapja részére.

1458

Budapest. (Zárlat.) Beograd 1024—1030, dinár 1004—1025, Bukarest, lei 412—415, London 345—347000, font 342—346000, Milánó, lira 3385—3405, Newyork 77540—77940, dollár 77040—77600, Páris, frank 4129—4159, Prága 2315—2328, Szokol 2295—2315, Wien 109.40—110.

Polgármesteri hiv. Velikibeeskere

20252/924

XXXVI

Árlejtési hirdetmény.

Az utcai szemét eltakarítása céljából az árlejtés f. é. szeptember hó 29-ére tűztetik ki a polgármesteri hivatalban.

Mindazon vállalkozók, akik ezen árlejtésen résztvenni óhajtanak, adják be 100 dináros béléggel ellátott ajánlataikat legkésőbb az árlejtés napján délelőtt 10 óráig a polgármesteri hivatalnál.

A feltételek naponta a hivatalos órák alatt a városi számvevősnél betekinthetők.

Óvadékul 500 dinár fizetendő be a városi pénztárba és az erről szóló nyugta az ajánlathoz csatolandó.

Velikibeeskere, 1924 szept. 1-én.

Alekszity, polgármester.

Egy háziszolga

felvételik.

1804

Red Oil Company, Pupinova (Árpád) u. 4.

Értesitem

t. ügyfeleimet, hogy Földes Miklós tanár ur nem jogosult a Béga-hirdető nevében átvenni hirdetéseket. A nekem szánt hirdetéseket közvetlenül hozzám küldeni sziveskedjenek

LÉVAY NÁNDOR, a főpostával szemben.

ELADÓK

különléle butorok és könyvberendezések. Megegyezés szerint esetleg a lakás is átvehető azonnali beköltözésre.

KERESÉK

jobb házból való két fiút kintlakás és kosztal szabómasnak két jobb mesterhez, azonnali belépésre. Egyiket férfi- és nőiszabóhoz 1802

Bővebbet Piking Jakab úgnőknél.

Motorekével való mély és sekély

bérszántást

vállalunk.

Modern 80 HP Komnik eladó.

motorekéjutányos árban

Bővebbet HALBROHR és TÁRSA

szállítónál SZUPOTICZÁN.

ELADÓ

4 q. elsőrendű idei termésű

MÉZ,

továbbá egy vendéglő leltárral; jóforgalmu város közel közepén

két pincehelyiség kiadó,

együtt igen alkalmas üzlethelyiségnek is.

Bővebbet PIKING JAKAB úgnőknél.

Egy üzleti szolga

ki helyben jártas,

felvételik

1796

Balazs Andor

rövidáru nagykereskedő cégnek.

Keresek megvételre egy kisebb

családi házat,

mely all 2-3 szoba, konyha és a szükséges melléképületekkel a helyben azonnal beköltözhető. Ára lehet 30-50.000 dinár között.

Megkereséseket kérem

Sztanojević Vasza, Car Dusanova (Vár-aljai) u. 19. sz. a az udvarban címre, délután 12-15 óra között. 1787

Szobaberendezés

Jutányos áron eladó.

1805

Cím a kiadóhivatalban.

Eladó házak és szolók.

Ház, két szoba, konyha, éléskamra, külön padlás, pince, fűskamra, nagy gazdasági udvar, gyümölcsösök, újonnan épített két nagy sertésóllal, eladó. Vétel esetén azonnal beköltözhető. Azonkívül két lakás egy-egy szoba, egy-egy konyha és éléskamra.

Egy 2 1/2 holdas szőlő házzal együtt Beeskerek város területén szabadkézből azonnal eladó 1790

Azonkívül több kisebb-nagyobb ház eladó azonnali beköltözésre.

Egy 45 éves vegyeskereskedő több évi praksissal, ki a szerb, német és magyar nyelvet írásban is bírja, keres

raktárnoki

vagy ehhez hasonló állást azonnali belépésre. Bővebbet PIKING JAKAB úgnőknél.